

Lunds Universitet
Språk- och litteraturcentrum
IT-Rumänska, K01 (91-120p)
Examensuppsats

Solstiþiul de vară
Sânzienele în tradiþia românească și sărbătoarea Midsommar în tradiþia suedeză

Studiu comparativ

The summer solstice
The Sânziene (Gentle Fairies) in the Romanian tradition and Midsummer in the
Swedish tradition

A comparative study

Carmen Ambervill Wiberg

carmen.wiberg.796@student.lu.se
ambervill2000@yahoo.com

Handledare:

Namn: *Coralia Ditvall*

E-mail: coralia.ditvall@rom.lu.se

Cuprins

1. Introducere	1
1.1. Scopul lucrării	1
1.2. Problematika și teoria	1
1.3. Abordare și metode de studiu	2
2. Descriere	3
2.1 Solstițiul de vară din perspectiva astronomică	3
2.2 Tradiția Sărbătorii de Sânziene în spațiul Carpato-Dunubiano-Pontic	3
2.3 Tradiția Sărbătorii de Midsommar în regatul Suediei	6
3. Analiza	9
4. Concluzii	10
Bibliografie	11
Anexe	12
Anexa 1.....	13
Anexa 2.....	14
Anexa 3.....	15
Anexa 4.....	16

1. Introducere

Din vremuri străvechi și în toate tradițiile spirituale ale lumii acesteia, Soarele a fost divinizat ca fiind centrul Universului, magnificul astru solar în jurul căruia totul se învâрте, de care totul depinde și din care totul se naște. Pentru toate culturile Terrei, Soarele a reprezentat și reprezintă puterea cosmică supremă, fiind cel care asigură existența și dezvoltarea vieții pe Pământ. Soarele este generator de viață, iar strălucirea sa provoacă manifestarea lucrurilor. Ca sursă de căldură, Soarele simbolizează vitalitatea, pasiunea și tinerețea. Răsăritul și apusul reprezintă simboluri pentru naștere, moarte și renaștere.

Solstițiile de iarnă și de vară marchează zilele cele mai scurte și cele mai lungi din an, inspirând ritualuri și manifestări de venerație în lumea întreagă. Solstițiul de iarnă simbolizează victoria luminii asupra întunericului, sfârșitul unui ciclu și începutul unui ciclu nou, marcat de lumină și dezvoltare. Solstițiul de vară simbolizează puterea Soarelui și frumusețea Pământului. Tradiția și superstițiile au rădăcini imemorabile, fiindcă cea mai lungă zi a anului a fost considerată punct de balanță, de răscruce, de schimbare, când există un anumit moment în care toate stihiiile stau în cumpănă, o zi a absolutului, înscrisă sub semnul focului, care este simbolul Soarelui.

Prin acest studiu voi încerca să aflu dacă există corespondențe caracteristice între Sărbătoarea românească a Sânzienelor și Sărbătoarea suedeză de Midsommar.

1.1 Scopul lucrării

Scopul prezentei lucrări este de a elucida existența analogiilor legate de tradițiile poporului român și ale poporului suedez cu referire la solstițiul de vară. Pornesc de la premiza că ambele popoare sărbătoresc mijlocul verii în jurul zilei solstițiului de vară. Această lucrare nu este o monografie a Sărbătorii Sânzienelor și nici a Sărbătorii suedeze de Midsommar. Menirea centrală a acestei cercetări este ca, din perspectiva comparativă, să ofere răspunsuri cu privire la eventualele similitudini ale celor două sărbători eminate din tradițiile celor două țări, și nu în aceeași măsură de a stabili deosebirile dintre ele.

1.2. Problematika și teoria

Pe parcursul acestui studiu voi efectua un periplu etnografic a două culturi europene, a două țări neînvecinate, care sunt situate la o distanță de aproximativ 2500 km una de cealaltă. Acest voiaj

pornește din Regatul Suediei, situat în Europa de Nord în partea estică a peninsulei Scandinave, la țărmurile Mării Baltice (Golful Botnic) și România, situată în partea de sud-est a Europei Centrale, pe cursul inferior al Dunării, la nord de peninsula Balcanică și la țărmul nord-vestic al Mării Negre (spațiul Carpato-Danubiano-Pontic).

Din punct de vedere lingvistic, limbile celor două popoare, român și suedez, par a fi antipodale: limba română, care aparține grupului de limbi romanice, derivate din latina vulgară și limba suedeză, care aparține limbilor germanice, derivate din limba proto-germanică. În tradiția ambelor țări se sărbătorește mijlocul verii într-un interval care orbitează în jurul momentului solstițiului de vară.

Acest studiu are menirea de a concretiza și preciza existența unor asemănări în practicarea ritualurilor legate de sărbătorirea mijlocului verii în sfera tradițională a celor două popoare. La începutul acestui studiu am pornit cu dorința de a afla răspunsul la câteva întrebări. *Există asemănări între Sărbătoarea Sânzienelor și Sărbătoarea de Midsommar? Dacă asemănările există, care sunt acelea? Există diferențieri în practicarea ritualurilor? Care sunt mai predominante, asemănările sau diferențierile?*

1.3 Abordare și metode de studiu

În prezenta lucrare am folosit diferite metode de studiu din perspectiva calitativă. Cercetarea mea a început sistematic prin căutarea pe internet a surselor bibliografice cu referire la solstițiul de vară în tradițiile poporului român și ale poporului suedez. Cercetările informațiilor provenite din mediul virtual mi-au fost de folos pentru a identifica cercetători și autori ai unor publicații, cărți de literatură, studii de etnologie și folclor pe care urma să le studiez. Am încercat să găsesc material cu conținut etnografic începând cu scrierile unor autori români și suedezi din secolele trecute.

Deoarece în bibliotecile din Suedia nu am găsit materialul necesar cercetării în ceea ce privește scrierile în limba română, am întreprins în acest sens o călătorie în România. Astfel am putut aduna date importante din cercetările lui Victor Kernbach („Dicționar de Mitologie Generală”), ale etnologului Ion Ghinoiu („Sărbători și obiceiuri românești”), Romulus Vulcănescu („Mitologie Română”) și din alte materiale pe care le voi menționa în capitolul bibliografic.

Cu datele adunate, referitoare la subiectul acestei lucrări, voi elabora tematica în capitolele următoare, folosindu-mă de metoda analizei comparative. Materialele studiate pentru adunarea informațiilor referitoare la tradiția suedeză a sărbătorii de Midsommar au fost ușor de procurat de la diversele biblioteci din Stockholm.

2. Descriere

În capitolele următoare voi sintetiza informațiile studiate pe tematica tradițiilor românești și suedeze, axându-mă pe a descrie Sărbătoarea de Sânziene și Sărbătoarea de Midsommar. Subliniez că țelul primordial al acestei lucrări este de a pune în lumină asemănările dintre cele două sărbători, și nu în aceeași măsură diferențierile acestora, chiar dacă acestea din urmă vor fi identificate și enumerate.

2.1 Solstițiul de vară din perspectiva astronomică

În astronomie, se numesc solstiții cele două momente din an când planul determinat de centrul Soarelui și de axa de rotație a Pământului este perpendicular pe planul orbitei Pământului. În cele două momente ale anului unghiul făcut de razele soarelui cu orizontul la amiază este cel mai mare (vara) sau cel mai mic (iarna) din an. Variația acestui unghi în cursul anului se explică prin aceea că axa de rotație a Pământului nu este perpendiculară pe orbita lui.

Denumirea de *solstițiu* provine din latinescul *solstitium*, format din *sol* (Soare) și *stitium*, de la verbul *sistere* (a se opri, a rămâne constant, *a sista*). Spre deosebire de celelalte zile din an, când unghiul făcut de Soare cu orizontul la trecerea meridianului se schimbă semnificativ, de la o zi la alta, la solstiții acest unghi devine staționar, din cauza inversării sensului său de variație. „În jurul datei de 21 iunie, longitudinea astronomică a Soarelui este de 90°. Acesta este momentul solstițiului de vară, ce marchează începutul verii astronomice...” (Mic dicționar enciclopedic, 1972: 871)

2.2 Tradiția Sărbătorii de Sânziene în spațiul Carpato-Dunubiano-Pontic

Noaptea de Sânziene este o noapte plină de feerie spirituală și este considerată în tradiția populară ca fiind noaptea când dorințele trebuie expuse imensității Universului sub ocrotirea atentă a acestor ființe numite Sânziene. Acestea sunt create din esențele cele mai pure, sunt

învăluite de mistere ancestrale, iar existența lor coincide exact cu momentul primei raze de soare care a mângâiat de la începuturi Terra.

Sânzienele sunt percepute de către locuitorii din zona actualei României ca fiind ființe de gen feminin, subtile, volatile, înzestrate cu puteri supraomenești. Sânzienele sunt generoase cu cei care le respectă, ele facilitând ca dorințele pământenilor să devină realitate. Purtate de boarea ușoară a vântului de vară, acestea zboară prin văzduhuri și se opresc pe alocuri în poienile poliflore pentru a înmiresma și mai pregnant parfumurile florilor și de a da maximă putere ierburilor de leac a florei spontane. Deseori în zborul lor peste relieful variat al României, plutind deasupra mărețelor piscuri Carpatine, acestea se opresc din joaca lor puerilă pentru a se odihni din zborul lor în poienile cu iarbă proaspăt înrourată. Ele colindă România întreagă în noaptea lor, în noaptea cea mai scurtă a anului, de la țărmul Mării Negre până la Sarmisegetuza, de la Cetățile Ponorului ai munților Apuseni, până pe piscul Ceahlăului, din Câmpia Bărganului până la Gura Humorului, din Șimleul Silvaniei până pe vârful Omu, din Câmpia Banatului până pe platoul munților Bucegi, și tot acest periplu într-o singură noapte.

Ființele diafane, ușoare ca eterul, mai frumoase decât nimfele elene, cele care râd mereu de Cronos (ele fiind atemporale), ele iubesc viața în toate formele ei. Ele sunt percepute a fi juste și nepărtinitoare, nefavorizând spicul grâului, în detrimentul dorinței arzătoare a fetei ce dorește a se vedea măritată cu alesul inimii ei, ci ele aduc în egală măsură daruri divine atât oamenilor, animalelor și plantelor deopotrivă. Sânzienele nu sunt discriminatorii, căci pe tărmurile unde ele sălășluiesc în timpul anului există doar lumină, pace, nemurire și iubire. În credința populară românească se spune că Sânzienele vizitează pământeni o dată pe an, tocmai în noaptea cea mai scurtă a anului, în noaptea ce e cunoscută ca fiind plină de magie - Noaptea de Sânziene. Mihail Sadoveanu a dedicat un fragment acestei nopți în nuvela intitulată Noaptea de Sânziene: “La miezul nopții a rânduit Dumnezeu un răstimp de liniște, când stau în cumpănă toate stihiiile, și cerurile cu stele și vânturile, după care dintr-o dată toate purced în scădere. Iarna începe a-și pregăti harmasarii în grajdurile ei din miazănoapte. În acel ceas al cumpenei, Dumnezeu a orânduit pace între toate animalele, jigăniile și paserile. Le dă și lumina înțelegerii pentru acel răstimp, ca să grăiască întocmai așa cum grăiesc oamenii...” (Sadoveanu, 1934: 60).

Noaptea de Sânziene este o noapte în care se crede că puterile cerului se unesc cu puterile pământului, cele masculine se unesc cu cele feminine, într-o armonie desăvârșită pentru a descătușa izvoarele vieții și ale creației, pentru a ajuta tot ce e viu să crească, să se înmulțească și

să se răspândească. În ajun de Sânziene fetele ce vor să se mărite se întâlnesc cu flăcăii ce doresc să se însoare. Băieții fac ruguri și împletesc cercuri din ramuri de alun, le aprind și le învârt în sensul mișcării Soarelui, cu strigături menite a grăbi înfăptuirea nunților. La venirea amurgului cercurile înflăcărâte se aruncă de pe coline pentru a se rostogoli la vale, semnificând ciclul vieții. Vârful colinei de unde cercurile arzând erau rostogolite la vale semnifică nașterea, iar parcurgerea cercului înflăcărat până în vale semnifică durata vieții. Cercurile înflăcărâte se opreau în vale și fumegau până la stingere, ceea ce semnifica moartea, stingerea vieții. Aceste focuri sacre, cu menirea de a arde, semnifică purificare, un ritual de a curăța pământul de toată necurăția adunată în timpul anului și de alunga forțele malefice din împrejurimile satelor.

În preajma sărbătorii de Sânziene abundă practicile privind căutarea alesului în vederea căsătoriei. Fetele culeg flori de sânziene (*Galium verum*), din care împletesc cununi. Cu aceste cununi se întorc în sat și le aruncă peste casă. Dacă se agață cununile de hornuri, acesta este un semn că se vor mărita chiar în acel an.

În noaptea de Sânziene, se spune că înflorește feriga (*Pteridophyta*), a cărei floare strălucitoare se păstrează pentru descânțece și leacuri. Tot atunci, la miezul nopții, înflorește și iarba-fiarelor (*Cynanchum vincetoxicum*) cu care se pot descuia toate lacătele. Florile culese în ziua de Sânziene, prinse în coronițe sau legate în formă de cruce, erau duse la biserică pentru a fi sfințite și erau păstrate apoi pentru tratarea bolilor sau alungarea forțelor malefice. În ajunul nopții de sânziene se culegeau plantele de leac, toate având o eficacitate sigură dacă erau descântate.

Tot în noaptea de Sânziene fetele obișnuiau să pună sub pernă flori de sânziene alături de tulpini de busuioc (*Ocimum basilicum*), iasomie (*Philadelphus coronaries*), sulfină (*Melilotus officinalis*), nalbă (*Althaea officinalis*), rozmarin (*Rosmarinus officinalis*), lavandă (*Lavandula angustifolia*), cimbru (*Satureja hortensis*), salvie (*Salvia officinalis*), mușetel (*Matricaria recutita*), verbină (*Verbena officinalis*), zârnă (*Solanum nigrum*), supranumită și Iarbă de dragoste, în speranța că astfel își vor visa ursitul. Femeile căsătorite aveau alte griji, astfel că își înfășurau cu sânziene (*Galium verum*) mijlocul, pentru a nu avea dureri la muncile câmpului. Flăcăii și bărbații își încingeau brâul cu o cunună împletită din pelin (*Artemisia absinthium*) pentru a nu avea dureri de spate când coseau iarba. Atât fetele, cât și femeile, fără deosebire, își puneau în păr sau în sân floarea de sânziene, pentru a atrage atenția asupra frumuseții lor. În dimineața Sânzienelor fetele se scăldau în rouă din zone neumblate. Roua sânzienelor era strânsă

de femei vârstnice într-o cârpă albă, din pânză nouă, apoi pânza înrourată se storcea într-o oală nouă. În drum spre casă, femeile vârstnice care adunau roua nu vorbeau deloc și mai ales trebuiau să evite oamenii în drumul lor spre casă. Dacă toate acestea erau împlinite, atunci cine se spăla cu roua dimineții de Sânziene era sănătos și atrăgător peste an.

De asemenea, fetele obișnuiau, în timpul zilei considerată o perioadă extrem de benefică, să se supună descântecului de întors inima unuia către altul, de unde se poate vedea că aproape toată ziua era dedicată în special iubirii.

În medicina populară, sânziana este folosită împotriva multor boli, dar aceasta trebuie culeasă în zorii zilei iar planta trebuie să fie înrourată. Se spune că sânzienele puse în apa de baie întăresc copiii fragili și bolnăvicioși, acest procedeu fiind folosit și pentru tratarea frigurilor. În tradiția populară se crede că roua căzută pe flori în noaptea de sânziene vindecă bolile de ochi și de piele.

Sânzienele sunt numite Drăgaice în zona de sud a țării. În diversele zone ale țării ele sunt denumite precum Albele, Împărătesele Cerului, Doamnele Cerului, Minunatele, Frumoasele, Domnițele, Sfântuțele, Stăpânele, Miresele Soarelui, Măiestrele, Milostivele, Sfintele Mari, Silvanele, Vitezele, Bunele, Binefăcătoarele, Șoimanele, Magistrele, Pădurenele, Codruțele, Luminoasele, Reginele Holdelor, Dărdaicele.

După ziua de celebrare a Sânzienelor apar primele semne că vara se întoarce spre iarnă, și anume scade ziua, crește noaptea, se usucă rădăcina grâului paralel cu coacerea bobului în spic, răsare pe cer constelația Găinușei (Cloșca cu Pui), florile pierd din mirosul și puterea lor tămăduitoare de boală, cucul încetează să mai cânte, iar prin păduri apar licuricii.

2.3 Tradiția Sărbătorii de Midsommar în regatul Suediei

Sărbătoarea suedeză de Midsommar este considerată ca fiind cea mai importantă sărbătoare a anului, împărțind primul loc cu Sărbătoarea de Crăciun (Julen). La fel ca în tradiția poporului român, Sărbătorii de Midsommar i se atribuie forțe supranaturale, o noapte în care forțe benefice nedefinite își fac simțită prezența la modul subtil ”Midsommar är sommarens höjdpunkt och midsommarnatten är i folktro och folksed i särskilt hög grad de stora och dolda makternas natt” (Eskeröd, 1973:105).

Etnologul Olaus Magnus descrie în lucrarea sa din anul 1555, intitulată “Historia om de nordiska folken” (Istoria Popoarelor Nordice), că în această zi tot poporul, cu mic, cu mare, femei

și bărbați se adunau în piețele orașelor sau la țară pe pajiști pentru a se înveseli și a dansa la lumina focurilor aprinse care ardeau pretutindeni: “plägar allt folk utan åtskillnad till kön och ålder samlas i skaror på städernas torg eller ute på fria fältet, för att där glättigt tråda dansen vid skenet av talrika eldar, som överallt tändas” (Magnus, den femtonde boken, 1976 :113).

Un component primordial și de nelipsit de la Sărbătoarea de Midsommar este stâlpul de Midsommar (Midsommarstången) în jurul căruia se dansează. Dansul se aseamănă cu hora românească în care participanții, ținându-se de mână, formează un cerc în jurul stâlpului de Midsommar. Conform istoricului Mai Fossenius ideea stâlpului de Midsommar a fost direct inspirată de o tradiție germană și preluată în tradiția Sărbătorii de la mijlocul verii, începând cu secolul al XIV-lea. Acest stâlp este de obicei confecționat din lemn conform tradiției și ar trebui să măsoare puțin peste 20 de metri. Odată cu trecerea timpului s-a scurtat și lungimea stâlpului de Midsommar, înălțimea acestuia fiind hotărâtă de cei care-l confecționează neținându-se mereu seama ca acesta să măsoare 20 de metri înălțime. La tija verticală i se va adăuga o tijă orizontală, având asemănarea unei cruci. La ambele capete al tijei orizontale se atârnă câte o coroniță confecționată din ramuri tinere de mestecăn înfrunzit în care sunt împletite diverse flori. Atât partea verticală cât și partea orizontală se împodobesc cu ramuri de mestecăn înfrunzit. Stâlpul de Midsommar se împlântă în pământ în așteptarea începerii Sărbătorii de Midsommar.

Se mai obișnuiește ca de Midsommar să se împrăștie frunze proaspete pe ogoare pentru ca rodul acestora să fie protejat de capriciile vremii și să fie recolta îmbelșugată. În noaptea cea mai lungă a anului se crede că întreaga lume vegetală capătă proprietăți benefice pentru sănătatea oamenilor. Proprietățile plantelor de leac își ating apogeul benefic și curativ.

De asemenea există în tradiția populară credința că ființe de pe alte țărâmurii sunt foarte active în noaptea de Midsommar. Fetele ce doresc să-și afle ursitul, vor aduna nouă flori diferite, le vor pune sub pernă iar ursitul le va apărea în visul din această noapte de Midsommar. În zonele din Östergötland se adunau flori de albăstrițe (*Ceantaurea cyanus*), margarete (*Leucanthemum vulgare*), ghizdei (*Lotus corniculatus*), clopoțel (*Campanula rotundifolia*), piciorul cocoșului (*Ranunculus arvensis*), nu-mă-uita (*Myosotis scorpioides*), trifoiul roșu (*Trifolium pretense*), lipicioasă (*Silene viscaria*), și floare de sânziană (*Galium verum*) ”...måste det i Kimstads socken Östergötland finnas blåklint, prästkraige, tjärblomster, käringtand, blåklocka, smörblomma, förgetmigej, klöverblom och Jungfru Marie sänghalm...” (Schön, 1998: 52).

Etnologul Albert Eskeröd descrie în lucrarea sa intitulată “Årets fester” (Sărbătorile anului) un ritual de pe insula Gotland, insulă situată la 100 de km de țărmul Mării Baltice, și anume: dacă Scorușul de munte (*Sorbus aucuparia*) crește epifit pe trunchiurile altor copaci și este adunat în noaptea de Midsommar între miezul nopții și ora 1 noaptea, frunzele acestuia au puteri miraculoase ” ...Flygrönnar d.v.s. kvistar från sådana rönnar som växt upp i äldre, murknande trädets stam eller i tak och murar, ansågs i sig själva fylla av kraft. Men om de togs på midsommarnatten mellan kl. 12 och 1 var deras kraft större...” (Eskeröd, 1973: 105). Aceste frunze, puse pe căpătâiul cailor și al animalelor din gospodărie, protejau creaturile de forțe malefice și de boli. De asemenea cei care doreau să câștige vreo competiție trebuia doar să mestece frunzele de Scoruș de munte adunate în noaptea de Midsommar și aceștia deveneau invincibili.

În noaptea de Midsommar înfloresc ferigile (încrengătura *Pteridophyta*) înainte de miezul nopții și se spune că floarea-i strălucitoare cade de pe plantă la o oră după miezul nopții. Această floare strălucește ca fulgerul: ”Blomman lyste som till som en blix och var sedan försvunnen” (Schön, 1998: 52). Conform tradiției populare suedeze aceasta trebuie culeasă exact la miezul nopții și păstrată într-o pânză nouă. Cel ce păstrează floarea atotputenică de ferigă va fi ferit de toate bolile posibile.

Roua dimineții de Midsommar trebuia adunată de pe ogorul vecinului și dată la animale. În acest fel animalele erau ferite de boli și creșteau viguroase. Cei bolnavi trebuia să-și ruleze trupurile pe iarba înrourată a dimineții de Midsommar pentru a se însănătoși, iar cei sănătoși executau același ritual cu scop profilactic “Vid midnatt borde man rulla sig naken i det daggvåta gräset för att bli stark och frisk under året...” (Schön, 1998: 52). Roua se aduna dis de dimineață și se pune în aluatul pâinii pentru ca aceasta să crească și să aducă sănătate și belșug în casă.

În tradiția suedeză găsim și tematica focului. Focuri se aprind pe movile sau pe dealuri ”...Bruket att även vid midsommar tända eldar på höga kullar eller berg...” (Eskeröd, 1973: 117) În noaptea de Midsommar femeii vârstnice mergeau cu spatele înainte și adunau plante medicinale cu mâna stângă „ ...Under midsommarnatten gick sådana gummor baklänges på ängen – och plockade läkeörter med vänster hand...” (Schön, 1998: 52). Semnificația acestui ritual se făcea pentru a întoarce răul în bine și pentru ca florile să aibă puteri la descânțec. Marele botanist Carl von Linné a numit o plantă ca Floarea ce înfloarește de Midsommar –

Midsommarblomster (*Geranium sylvaticum*) plantă cunoscută în limba română sub denumirea de *Fratele priboiului* sau *Iarba Sângelui*.

3. Analiza

Studiul tradițiilor celor două sărbători, Sărbătoarea de Sânziene și al Sărbătorii de Midsommar a fost unul extrem de interesant. La începutul acestei lucrări eram înclinată să cred că nu voi găsi deloc ritualuri similare între cele două sărbători. Prin analiza datelor acestui studiu am găsit elemente comune referitoare la Sărbătoarea de Sânziene și Sărbătoarea de Midsommar. În ritualurile suedeze precum și în cele românești, am găsit aceeași voioșie, credința într-un fel de magie a nopții celei mai scurte a anului "Midsommaren ansågs förr vara laddad med särskilt kraftfull magi..." (Schön, 1998: 51). Atât în tradiția românească cât și în tradiția suedeză găsim diverse ritualuri legate de solstițiul de vară: adunatul florilor și împletirea coronițelor purtate pe creștet de fete, împodobirea caselor și a ogrăzilor cu ramuri înfrunzite, floarea de ferigă ce înflorește în noaptea cea mai lungă a anului, fetele nemăritate care dorind să-și viseze ursitul adună diverse flori pentru a le pune sub pernă pentru a-și visa ursitul " ...Alla känner väl till det där kneppet med att lägga blommor under kudden för att drömma om sin tillkommande..." (Swahn, 2007 :28). Focul, este de asemenea prezent în ambele tradiții. În tradiția românească a Sărbătorii de Sânziene se folosesc cercurile de foc ce sunt lăsate să se rostogolească de pe culmile dealurilor la vale. În tradiția de Midsommar se aprindeau ruguri de foc mai ales în zona de sud a Suediei. Credința oamenilor în puterea tămăduitoare a plantelor culese în noaptea solstițiului de vară este un alt element comun al celor două sărbători "...Även blommor och grönt var fyllda av särskilda krafter vid midsommar..." (Eskeröd, 1973 :105). Un alt ritual prezent atât în tradiția suedeză cât și în cea românească este îmbăierea în rouă. Roua este folosită în ritualul de purificare corporală și spirituală alături de credința că aceasta este încărcată cu o mare putere profilactică și era folosită pentru a rămâne sănătos și viguros în cursul anului. În practicarea ritualurilor românești nu găsim stâlpul de Midsommar în jurul căruia participanții la festivitățile de peste zi cântă și dansează, ținându-se de mâini. În practicarea ritualurilor suedeze nu găsim multitudinea de incantații și descântece care abundă în folclorul românesc. Asemănările ritualurilor practicate de cele două popoare sunt mult mai pregnante decât diferențierile dintre cele două.

4. Concluzii

Datinile românești ale Sărbătorii Sânzienelor, indică cu claritate că acestea sunt reminiscențele unor misterii preistorice. Sărbătoarea de Sânziene pare a fi direct asociată cu Lumina, cu Focul și Soarele, cu Sacrul și Profanul, cu Cerul și Pământul, cu viața însăși. De Sânziene se celebrează de fapt conectarea cu Natura și cu Viața, cu Spiritul Intuitiv Românesc, cu Miraculosul însuși și cu Atemporalul. Nu întâmplător, după sărbătoarea Sânzienelor, toate plantele dau înapoi, adică nu mai cresc deloc căci natura se îndreaptă către un alt solstițiu: cel de iarnă.

Concluzia mea este că cele două sărbători, Sânzienele și Midsommar, sunt tradiții străvechi închinat Soarelui. Sânzienele și Midsommar sunt tradiții care venerază primordial existența omului pe Pământ și implicit Viața, deoarece Soarele înseamnă Viață. Fără razele soarelui pământul nu rodește. Glia și rodul ei sunt dependente de razele benefice ale Soarelui fără de care fotosinteza nu este posibilă. Putem vorbi de o nuntă sacră între Natură și Soare, între Glie și Soare și ajungem la cea mai veche și cunoscută hierogamie (cuvânt format din cuvintele grecești *hieros*, sfânt și *gamos*, nuntă, căsătorie) din istoria omenirii pe care aceste două elemente le simbolizează. Scopul acestei nunți sacre este în primul rând de a ajuta pământul să rodească.

Activitățile agrare și cultul Soarelui au dăruit lumii un folclor fantastic. Cercurile de foc aruncate pentru a se rostogoli la vale, cununile împletite din ramuri și flori ce se atârnă de o parte și de cealaltă a stîngiei orizontale a stîlpului de Midsommar, coronițele împletite din flori de Sânziene, centurile de pelin (*Artemisia absinthium*) ce se pun în jurul taliei în tradiția Sânzienelor, hora în cerc. Toate acestea reprezintă rotunjimea astrului Solar.

Din timpuri străvechi, semnul cercului a fost considerat de o importanță copleșitoare, crezându-se că el are forțe magice. Inelele, coroanele, brățările, colierele, centurile, cununile, ghirlandele nu întâmplător au forma de cerc, ci pentru că acest simbol magic să-i apere pe purtătorii lor de forțele răului care nu pot să treacă peste această graniță imaginară fără sfârșit sau început. În filosofie cercul reprezintă nesfârșitul, infinitul, un etern continuu.

Sărbătoarea Sânzienelor și Sărbătoarea suedeză de Midsommar sunt tradiții populare cu rădăcini ancorate în trecutul îndepărat al celor două țări, în timpurile precedente creștinismului. Cele două sărbători sunt un prilej de manifestare a sentimentelor de admirație față de soare și muncile agricole specifice verii.

Bibliografie

- Cantemir, Dimitrie. 2003. *Descrierea Moldovei*. Editura Gramar, București
- Eskeröd, Albert. 1973. *Årets fester*. Centraltryckeriet AB, Borås
- Fossenius, Mai. 1956. *Majgren, majträd, majstång: en etnologisk-kulturhistorisk studie*.
DissLund
- Ghinoiu, Ion. 1997. *Obiceiuri populare de peste an - dicționar*. Editura Fundației Culturale
Române, București
- Kernbach, Victor. 1989. *Dicționar de Mitologie general*. Editura Științifică și Enciclopedică,
București
- Linné, Carl von. 1959. *Skånska resa*. Wahlström & Widstrand
- Magnus, Olaus. 1976. *Historia om de nordiska folken*. Gidlunds förlag
- Sadoveanu, Mihail. 1934. *Nopțile de Sânziene*. Editura Cartea Românească, București
- Schön, Ebbe. 1998. *Svenska Traditioner*. Bokförlaget SEMIC, Sunbyberg
- Swahn, Jan Öjvind. 2007. *Svenska Traditioner*. Norhaven A/S, Danmark
- Vulcănescu, Romulus. 1987. *Mitologie Română*. Editura Academiei Republicii Socialiste
România, București
- Mic dicționar enciclopedic. 1972. Editura enciclopedică română, București

Anexe:

Anexa 1. Interviu cu septuagenara Floarea Cosmii (F.C.) din satul Runcul Salvei, județul Bistrița-Năsăud

Anexa 2. Interviu cu nonagenarul Ilarie Nemeș (I.N.) din satul Pâglișa, județul Cluj

Anexa 3. Incantații, descântece

Anexa 4. Versuri, *Joc de-a descântecul – Sacră incantație*, Carmen Ambervill Wiberg

Anexa 1

Interviu cu septuagenara Floarea Cosmii (F.C.) din satul Runcul Salvei, județul Bistrița-Năsăud,

Preliminar interviului am stabilit o serie de întrebări pe care doream să le folosesc în cele două interviuri prezentate în această lucrare. Deoarece interviul s-a efectuat în limbajul local ardelenesc, plin de regionalisme, am ales de a transcrie răspunsurile primite în limbajul literar, din motiv de lipsă de spațiu. De asemenea am fost nevoită de a schimba întrebările inițiale și pe parcursul interviurilor să improvizez.

Carmen Ambervill (C.A.) – *Mamă Floare, îmi poți povesti despre datinile Sărbătorii de Sânziene din această zonă?*

F.C. – Cu mare drag. Când eram copilă așteptam cu mare nerăbdare ”Capul de vară” că la noi se spunea și așa. Aruncam cu părinții și cu surorile mele coronițe de Sânziene pe acoperișul casei și tare mă bucuram căci eram toți veseli în ziua de Sânziene. Apoi, după ce m-am făcut mai mare și eram cu gândul la măritiș am mai întrebat eu pe bătrânii satului de una și de alta, să mai aflu și eu din taine. Că-s multe taine ce nu-s spuse de Sânzinele astea. La noi se mai chemau și Miresele Soarelui, sau Frumoasele și eu credeam că aceste zâne sunt venite din Soare să ne apere și să ne dăruiască daruri.

C.A. – *De ce fel de daruri e vorba?*

F.C. – Păi, daruri. Daruri venite din Soare. Apoi, când am aflat de culesul plantelor de vis, m-am dus și le-am cules. Mi-am făcut coroniță din ele și le-am pus sub pernă și m-am dus repede la culcare să visez și eu. Pentru că eram dornică să aflu cum va arăta bărbatul ce mi-era sortit. Dar nu l-am visat. Nu am visat mai nimic ca să-mi amintesc a doua zi. Oricum noi puneam cununi din flori de Sânziene, cu busuioc, cu mușetel, cu cimbru și sunătoare la poartă, la ferestre și deasupra ușii de la casă. Mai puneam și la animale ca să fie ferite de molimi și să crească sănătoase. Apoi fetele și femeile măritate sau cele bătrâne se rostogoleau în rouă ca să fie sănătoase și să fie ferite de boli. Apoi spuneam și cântam așa: *"Du-te Soare, vino Lună, Sânzienele îmbună,/ Să le crească floarea floare,/ Galbenă, mirositoare,/ Fetele să o adune,/ Să le prindă în cunune"*. Apoi, pe timp de seară feciorii satului mergeau pe dealul Runcului și lăsau

să vină la vale roți aprinse și tare ne bucuram și Doamne, ce mult ne mai plăcea. Apoi, acum nu mai e așa, că nimeni nu mai face după datina din bătrâni, că s-au mutat la oraș și nu le mai place la țară. Eu, și acum țin datinile toate, așa cum le-am primit de la părinții și bunicii mei. Mă spăl de mică cu rouă chiar dacă nu-s Sânziene și uite ce față frumoasă am. Mai multe nu am a-ți povesti căci nu mai îmi aduc de-aminte.

Anexa 2

Interviu cu nonagenarul Ilarie Nemeș (I.N.) din satul Pâglișa, județul Cluj

C.A. - Moș Ilarie, îmi poți povesti despre datinile Sărbătorii de Sânziene din această zonă?

I.N. – Ce să povestesc, că flăcăii nu prea făceau multe de Sânziene. Noi făceam roțile de foc și le dădeam drumul la vale de pe pe creasta dealului. Când eram flăcău neînsurat, mă duceam și eu cu ceilalți mai mari ca mine, sus pe creasta dealului să văd cum roțile fugeau la vale. Mai știu că mama făcea cruce din flori de Sânziene și eu le aruncam pe acoperiș la casă, dar eu nu știu de ce făceam asta. Poate că vroiam să fiu și eu în rând cu feciorii mai mari ca mine. Mama mea, săraca, și sora mea Ana, ele făceau de tot felul și culegeau flori, și adunau rouă, dar eu nu făceam asta. Odată am băut un pic de rouă că mă durea o măsea foarte tare și mama, săraca, mi-a spus să beau rouă. Am băut cât am putut în ziua aceea dar durerea deloc nu mi-a dat pace. Mai multe nu mai știu, că asta e sărbătoare mai mult pentru femei.

C.A. - Moș Ilarie, dar de ce rostogoleau feciorii cercuri de foc la vale?

I.N. – Păi, ca să piară răul și Soarele să nu se supere pe satul nostru.

C.A. – Moș Ilarie, cum să se supere Soarele pe sat?

I.N. – Așa ziceau bătrânii că dacă Soarele se supără pe sat vine secetă, sau vreme rea, de nu crește nimic pe ogor și asta nu era bine.

Anexa 3

Incantații de Sânziene

Noaptea Sânzienelor,
Între cer și pământ...
Iubite de Lună și vânt,
Plutesc peste plaiuri...
Alaiuri de zâne cântând.
Cunune-mpletesc
Din razele Lunii,
Din florile-alese
Proaspăt culese...

Eu voi înturna ulcica asta,
și ulcica întoarnă vatra,
și vatra întoarnă soba,
și soba întoarnă grinzile cu horna
și grinzile întoarnă podelele

Din roua de seară...
Cunune-mpletite.
Soarele și Luna, de-or purta cununa...
Fi-vor numai Una
În pădurea bătrână,
Zâne la fântână
Așază pe ape,
Iubiri arzătoare, din raze de floare.

(culese de Floarea Cosmi)

și crângurile întoarnă pe Sânziene.
Și Maica Domnului să întoarne inimile celor
împricinați
unul asupra altuia
cu cugetele și cu dragostea
să se împăciuiască!...
(culese de Floarea Cosmi)

Anexa 4

Jocul de-a descântecul - Sacră incantație

Sacră Incantație,
Dă-mi imaginație,
Să pot scrie-o poezioară
Cum făceam eu odinioară.
Strașnic viscolește-afară,
Iar eu jinduiesc la vară.
Mireasmă de sânziene,
Gândurile-s aeriene!
În văzduhuri ele zboară
Și se-opresc în a mea țară,
Arcuș pe-o coardă de vioară.
Țara Nemuririi,
Plaiul Fericirii,
Meleagul Iubirii,
Tărâm a-mplinirii.
Caut trei fete zvelte,
La toate atente,
Ce pe-o boară zboară
Doar pe timp de vară.
Înalte, frumoase,
Zboară peste case
Atotputincioase
Trei zâne voioase.
Sânziană, Sânziană
Hai atinge-mi a mea geană
Cheamă și-o frunză de soc
Și fire de busuioc
Mai cheamă și roinițe
Ca să mă-nchin la zeițe.
La zeițe, nu la zei
Voi umblați doar câte trei,
Hai, atingeți ochii mei.
Atigeți-mi și obrazul,
Și fruntea, dar și grumazul

C-am uitat să fac cunună
După datina străbună
Am uitat cum să-mpletesc,
Am uitat cum să iubesc,
Am uitat de unde vin,
Am uitat - și-acum, suspin.
Am uitat mireasma voastră
Căci mi-e inima albastră
Iară viața mi-e sihastră,
Către voi nu am fereastră.
Sânziene, Sânziene,
Cu florile aeriene,
Înmiresmate, parfumate,
Cele ce sunteți udate
Cu mistere ancestrale
Ce zburați pe magistrale
Tinere și-atemporale,
Uitățile sunt fatale.
Iată că eu am uitat
Cum să fac la adunat.
Adunatul florilor
Înaintea zorilor
Prin spatele morilor
La-nceputul horilor.
În astă noapte – ce nu-i lungă,
Când toți aștri stau în dungă,
Mioarele vorbesc în strungă
Cântarea voastră s-ajungă
Tot văzduhul să-l străpungă.
Sânziană - Ană,
Pune leac pe rană
Cu apă ne-ncepută
Doar de voi știută.

Sânziană - Ană,
Pune leac pe rană
Să nu mă mai doară...
Boala o doboară.
Sânziană- Ană- Le,
Ia-mi toate durerile
Și le coase la oblâncuri
Și le zvârle în adâncuri.
Sânziană- Ană- Le,
Alungă-mi durerile
Și le zvârle în pustie
Să-mi revin din temelie,
Hai de-mi adă apă vie
Din izvor de la Prislop
Să nu mai sufăr deloc.
Sânziene zvelte
La toate atente
Și la cuibul cucului
Cel din piscul nukului,
Oblojiți rănile mele
Să nu mai am clipe grele
Să nu mai am vreo durere.
Doar la voi mai am a cere,
Căci lumea am colindat
Și-alinare n-am aflat.
De-aceea vin a vă cere
Să-mi alinați din durere.
Sânziene – Ene - Le,
Chemate Drăgaicele,
Strigate Măiestrele,
Cele cu flori galbene.
Ia cântați cu harpele
Să se-ascundă șarpele!

(Carmen Ambervill Wiberg, 2015)

